

Med udgangspunkt i min projektsemesteropgave, vil jeg i denne synopse forsøge at redegøre og reflektere for nogle af de videnskabsteoretiske valg og metoder jeg har foretaget i forbindelse med projektopgaven udarbejdet under temakurset 'Informationskompetence'.

Min projektsemesteropgave tager udgangspunkt i webtutorialen www.skrivopgave.dk, der er en guide i udarbejdelse af skriftlige opgaver for folkeskolens ældste klasser og elever på ungdomsuddannelserne. Websitet er lavet i samarbejde med Biblioteksstyrelsen og en række bibliotekarer på nogle af de største biblioteker i Danmark. Websitets formål er at guide eleverne igennem de forskellige faser i en opgaves tilblivelsesproces og på denne måde gøre opgaveprocessen mere overskuelig for eleverne.

I min semesteropgave anvender jeg en praktisk reflektorisk tilgang til empirien, hvor jeg med udgangspunkt i websitets struktur og indhold forsøger at analysere webguidens tilgang til informationskompetencer. I denne proces inddrager jeg professor Oluf Sundins¹ studier omkring informationskompetence baseret på en undersøgelse af 31 skandinaviske web-tutorials.

Oluf Sundins analyse af de 31 web-tutorials kan med fordel anvendes på www.skrivopgave.dk, da formålet med dette website ligner dem i portføljen af Sundins udvalgte web-tutorials.

Jeg har desuden valgt at tage teoretisk udgangspunkt i Oluf Sundin fordi han gennem de skandinaviske webtutorials finder fire væsentlige reflektoriske tilgange til begrebet informationskompetence. De fire væsentlige tilgange tager udgangspunkt i at betragte informationssøgning som informationskompetence, og har fokus på selve informationen (source approach), på selve søgningen (behavioural approach), en vurdering af informationssøgerens behov (process approach) samt informationskompetence og informationssøgning som sociale interaktion (communication approach).

De fire teoretiske tilgange danner baggrund for min analyse af webguiden ud fra en praktisk brugsmæssig synsvinkel, for på denne måde at kunne perspektivere hvordan informationskompetence udvikles og understøttes igennem anvendelse af skrivopgave.dk

Oluf Sundins tilgange til informationskompetence viser sig i webguidens menupunkt 'kildekritik' ved at lære eleverne at forholde sig kritisk til de kilder de anvender, ved at stille kritiske spørgsmål om kildernes oprigtighed, forfatter, politisk holdning og ideologi (source approach).

Oluf Sundin opdeler informationsressourcerne i primære, sekundære og tertiære kilder, hvor fx. bibliotekets fysiske materialesamling, bøger, tidsskrifter mv. er primære kilder og encyklopædier, håndbøger og databaser er sekundære kilder. Der er fokus på søgning ved brug af trunkering, boolske operatører, frasesøgning og søgestrategi finder man blandt andet i menupunktet "søg information > internettet" (behavioural approach).

Den tredje tilgang til informationssøgeprocessen flytter fokus fra selve informationen til at kunne foretage en fortolkning af hvilken information man har brug for. En vurdering af informationskildernes behov finder man blandt andet i menupunktet emnevalg og søg information (process approach) samt informationskompetence og informationssøgning som social interaktion fx illustreret i menupunktet 'gode links > online spørgetjenester' (communication approach).

Sundins fire tilgange til informationskompetence er en praktisk anvendelig indgangsvinkel til analyse af den valgte webguide, hvorfor jeg har valgt at anvende hans studier i min projektsemesteropgave. Det har været meget inspirerende at arbejde med Sundins analysekriterier, da det er et meget enkelt lingvistisk analyseværktøj, der med baggrund i websitets information, informationssøgning, vurdering af informationsprocessen samt informationsopsamling og formidling gør det muligt at forholde sig til begrebet informationskompetence med en refleksiv forståelse. I min opgave giver Sundin således et praktisk overblik over tilgangen til informationskompetence i det valgte website.

Sundins videnskabsteoretiske ståsted tager sit udspring i socialkonstruktivismen, en videnskabsteoretisk opfattelse af mennesket som et produkt af dets sociale kontekst, og defineret som en social konstruktion. Erhverv for forståelse og erkendelse sker ud fra en overbevisning om at være skabt af den kontekst og de rammer individet er en del af. I et socialkonstruktivistisk perspektiv, betyder det at webguiden forholder sig til informationskompetence ud fra en givet værdinorm defineret af den situationelle forståelsesramme. Webguiden opstiller således en række præmisser for den gode opgave, og guider brugergruppen til en række færdigheder for god akademisk stil.

I min teori og min projektanalyse har jeg også valgt at anvende Lars Qvortrup, der blandt andet i sin samfundstrillogi om det hyperkomplekse samfund, det vidende samfund og det lærende samfund analyserer vor moderne samtid ud fra en læringsmæssig logik.

Jeg anvender Qvortrups ideer om de fire læringsniveauer for at perspektivere de forskellige reflektoriske niveauer i webguidens indholdsdel og igennem opgaveprocessen. Qvortrups fire læringsniveauer afspejler sig i en matrix med fire lærings- og vidensformer, der bevæger sig fra et forholdsvis enkelt niveau, læring som resultat af input eller faktuel viden, over mod et højere reflektoriske niveau, læring som forandring af forudsætningerne for læring, det Qvortrup kalder verdensviden.

Arbejdet med Qvortrups læringsniveauer giver mulighed for en systematisk analyse af læringspotentialer på www.skrivopgave.dk. Ved at anvende Qvortrups ideer som forklaringsmodel og analyseapparat i forhold til websitets indhold, opnår man en større reflektorisk tilgang til de forskellige niveauer af informationskompetence som websitet indeholder. På denne måde perspektivere det også hvordan websitet anvender informationskompetence overfor målgruppen af elever i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

Formidling af læring og kommunikation af viden tager afsæt i den samtidig vi befinder os i og jeg kunne med fordel have valgt at anvende Anthony Giddens betragtninger om vores senmoderne verden og samfundsdiversitet for at beskrive det udgangspunkt og den samtidig websitet er udviklet i. Dette ville have givet en overordnet mulighed for at inddrage forskellige former for kommunikationsmodeller og hvordan man kan kommunikere med websitets målgruppe, for derigennem at sætte fokus på den mest optimale formidling af websitets budskab overfor den valgte brugergruppe.

Tanken om at inddrage Giddens teori og ideer og kombinere det med et par essentielle kommunikationsmodeller i projektopgaven, opstod i forbindelse med mine refleksioner ved tilblivelsen af denne synopse, hvorfor jeg ikke har anvendt disse i min projektopgave.

I forhold til den informations- og kommunikationstekniske side af problemstillingen kunne jeg også have valgt at inddrage Ph.D. studerende Veronica Johansson fra institut for biblioteks- og informationsvidenskab på Bibliotekshögskolan i Borås (SSLIS).

Hvor Oluf Sundin i sine teorier og empiri lægger sin hovedvægt på det læringsmæssige aspekt og basere sit fokus på den hermeneutiske og perceptive del af informationskompetencen, lægger Veronica Johansson mere fokus på den informationstekniske indgangsvinkel i forhold til informationskompetence. Veronica Johansson kigger i sin forskning især på informationssystemers udformning og anvendelse med både politiske, sociale og kulturelle anskuelser og fokuserer dermed i sit arbejde mere på den kommunikative del af problemområdet.

Den hermeneutiske tilgang til informationskompetence på skrivopgave.dk, er forankret omkring Gadammers forudsætninger om forståelse forudsat forudforståelse og helhedsforståelse forudsat delforståelse som forudsætning for helhedsforståelse og betyder at webguiden forankres i et design, et sprog og en anvendelse med afsæt i målgruppens forudsætninger og omverdensforståelse. I forhold til den perceptive del betyder det at erkendelsen af webguidens informationskompetence opstår ved brugergruppens samlede forståelse af websitets indvirkning på baggrund af de enkelte elementer i sitet.

Som supplement til Giddens overordnede samtidsanalyse kunne jeg med fordel anvende Veronica Johanssons ideér som del af en kommunikationsanalyse, ved at sætte fokus på websitets udformning og strukturelle logik. Ved at analysere websitets udformning igennem Johanssons kommunikative fokus, kunne jeg derved have arbejdet med en anden indgangsvinkel i min opgaveteori end Sundins studie og ideér som jeg anvendte i opgaven. Dette ville have flyttet opgavefokus hen på den mere kommunikative del af websitet, og samtidig være basis for en dialogbaseret diskussion i projektopgaven, som havde givet en mere nuanceret opgave.

ⁱ Oluf Sundins (2006): Negotiations on information-seeking expertise: A study of web-based tutorials for information literacy. *Journal of documentation* 64,1. S. 24-40